

Farg'ona davlat universiteti Pedagogika kafedrası professori, p.f.n. O'rinova Nilufarxon Muxammadovna taqrizi ostida

¹ **Karimova Mukaddas Otajonovna**
Farg'ona davlat universiteti dotsenti. p.f.n.
Email: mo.karimova@pf.fdu.uz
Telefon raqami: +998 90833 71 79
² **Tojiyev Xakimjon Xoliqovich**
Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi
Email: tojievxakimjon@gmail.com
Telefon raqami: +998 94 496 04 34

O'QITUVCHINING KASBIY TAYYOGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasbiy faoliyatga tayyorlash, kasbiy kompetensiyani shakllantirish, pedagogik shart-sharoitlar, pedagogik faoliyat, o'zini o'zi anglash va identifikatsiyalash, kasbiy rivojlanishiga imkon beradigan potentsial holatning o'ziga xos xususiyati, kasbiy tayyorlik, pedagogik muammo, kasbiy kompetentlik va boshqalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy tayyorlik, kompetensiya, kompetentlik, pedagogik shart-sharoitlar.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГА

Аннотация: В данной статье описываются подготовка к профессиональной деятельности, формирование профессиональной компетентности, педагогические условия, педагогическая деятельность, самосознание и идентификация, специфика потенциального состояния, позволяющего профессионально развиваться, профессиональная готовность, педагогическая проблема, профессиональная компетентность и др.

Ключевые слова: профессиональная готовность, компетентность, компетентность, педагогические условия.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL TEACHER TRAINING

Annotation: This article describes the preparation for professional activity, the formation of professional competence, pedagogical conditions, pedagogical activity, self-awareness and identification, the specifics of a potential state that allows professional development, professional readiness, pedagogical problem, professional competence, etc.

Keywords: professional readiness, competence, competence, pedagogical conditions.

Oliy ta'lim muassasalarining asosiy vazifalaridan biri umumkasbiy va maxsus fanlarni o'qitish hamda bo'lajak o'qituvchi shaxsini o'ziga xos kasbiy faoliyatga tayyorlashdan iboratdir. O'qitish jarayoni uning barcha asosiy komponentlari, ya'ni ehtiyojlar, motivlar, maqsadlar, faoliyat

elementlari, operatsiyalar, muvofiqlashtirish usullari, erishilgan natijalarni nazorat va tahlil qilishning birligi hamda o'zaro bog'liqligida quriladi. Bu asosiy komponentlar shaxsiy sifatlar asosida talabalarda kasbiy kompetentlikni shakllantirish imkoniyatlarini ko'rsatib beradi [9, r. 62].

Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida kompetentli yondashuvni qo'llash ta'lim jarayonining amaliy yo'nalganligini ta'minlash (kasbiy kompetentlikni shakllantirish), shu bilan birga, amaliyotda ko'p uchraydigan muammoli-vaziyatli masalalarni aniqlash, ularni yechish algoritmini tuzish, undan foydalanish va loyihalash faoliyatini tashkil etishga yo'naltiradi [7, r. 59].

Pedagogik shartlar - bu bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentsiyasini shakllantirishning yuqori darajasiga erishishni belgilaydigan muhim holatlar. O'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirish samaradorligiga yordam beradigan pedagogik shart-sharoitlar quyidagilardan iborat:

- o'zini o'zini baholash va o'zini o'zi anglash qobiliyatiga ega bo'lgan shaxsning sub'yektivligiga yo'naltirish;
- ijodiy muhitni yaratish;
- aks ettirish faoliyati uchun motivatsiya;
- o'quv jarayonining dialoglashuvi.

O'qituvchining kasbiy kompetentsiyasini shakllantirishning yuqoridagi shartlarini belgilashda bir qator tendentsiyalarda kuzatilishi mumkin:

- pedagogik faoliyat mohiyatida o'zgarishlar mavjudligi asoslanadi:
- bilimga yo'naltirilganlikdan pedagogik faoliyatning shaxsga yo'naltirilgan paradigmasiga o'tish; pedagogik o'zaro munosabatlar jarayonida aks ettiruvchi madaniyatni shakllantirish;
- pedagogik faoliyatning ilmiy intensivligini oshirish;
- pedagogik faoliyatning fundamental pedagogik tadqiqotlar bilan aloqasi va boshqalar.

O'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirishning pedagogik shartlariga quyidagilarni kiritishimiz mumkin:

-zamonaviy pedagogik fan, fundamental bilim va zamonaviy texnologiyalarga asoslangan holda, ta'limning mazmuni, darajasi va sifatiga bevosita ta'sir qiladi, shuning uchun oliy ta'lim muassasasi o'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirishning birinchi pedagogik sharti sifatida hisobga olinishi - bu o'zini o'zi baholash va o'zini o'zi anglash qobiliyatiga ega bo'lgan shaxsning sub'yektivligini rivojlantirishga yo'nalishdir.

Oliy ta'lim tizimidagi pedagogik jarayonlarning o'ziga xosligi talabalarning ta'lim sub'ektlari sifatida o'ziga xos xususiyati ekanligiga asoslanib, bu ularning oliy ta'lim muassasasida bo'lish davri ongli harakatlar texnologiyasini o'zlashtirish bilan tavsiflanadi. Ushbu iborat: "nima uchun?" (maqsad) "nima?" (tarkib), "qanday?" (usul) kabi savollar asosida tushuntiriladi. Ta'lim

sub'ektining atrofidagi dunyo bilan o'zaro ta'siri jarayoni doimo yuz beradi, uning natijasi ongning o'zgarishi hisoblanadi.

Shu bilan birga, shaxsiyatning rivojlanishi va faoliyatga bo'lgan ehtiyojning namoyon bo'lishi, shaxsning faoliyat jarayoni va natijalaridan qoniqish hissiga erishish, qiyinchiliklarni engish istagi va murakkab muammolarni hal qilishning muvaffaqiyati, faoliyat jarayonida o'z imkoniyatlarini namoyish etish istagi bilan bog'liq.

Sub'yektivlik kategoriyasi fanda markaziy o'rinni egallaydi va u faollik, tashabbuskorlik, mustaqillik, refleksivlik va ijodkorlikni birlashtirgan shaxsning asosiy integral shakllanishi sifatida tushuniladi. Shaxs sub'yektivligining rivojlanishi individuallik, shaxsiyat, avtonomlik, mas'uliyatning asosiy ko'rsatkichidir. Sub'yektivlik shaxsiyatning o'zini o'zi rivojlantirish qobiliyati bilan bog'liq, shuning uchun kelajakdagi o'qituvchining sub'yektivligining mohiyati kasbiy xulqatvorda, mutaxassisning pedagogik faoliyat sub'ekti sifatida o'ziga bo'lgan munosabatida namoyon bo'ladi.

Pedagogik faoliyat sub'ekti bo'lish bu faoliyatni o'zlashtirish, uni o'zlashtirish, uni amalga oshirish va ijodiy o'zgartirishga qodir bo'lish demakdir. O'qituvchining sub'yektivligi, o'zini o'zi saqlab qolish bilan birga, shaxsiy rivojlanish uchun sharoit yaratib, faoliyat doirasidan tashqariga chiqishga imkon beradi. OTMning o'quv jarayonidagi o'quv faoliyati sub'ekti sifatida talabani muhim ko'rsatkichi uning ushbu faoliyatning barcha ma'ruzalarni tinglash va yozib olish, adabiyotda eslatma olish, auditoriya oldida nutq so'zlash, bahs, munozara, dialog o'tkazish, hodisalar va vaziyatlarga analitik baho berish boshqalar.

Shuning uchun o'qituvchining muhim vazifasi talabalarni o'quv faoliyati sub'ekti sifatida shakllantirishdir, bu o'z faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, to'liq o'rganish, muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish zarurligini anglatadi. Talabani dunyoqarashini shakllantirish uni faoliyat sub'ekti sifatida o'zini anglashini rivojlantirish demakdir. O'z navbatida, bu o'qituvchini o'qitishning dialogik xususiyatini kuchaytirishga, talabalarga o'zlarining fikrlari, qarashlari, maqsadlari, universitetning ta'lim jarayonida hayotiy pozitsiyalarini himoya qilishlari uchun sharoit yaratish majburiyatini yuklaydi.

Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, shaxsning faoliyat sub'ekti sifatida rivojlanishida motivatsiya shaxs faoliyatining etakchi regulyatori vazifasini ham bajaradi. Shu bilan birga, nafaqat o'quvchining qobiliyatlari darajasi, balki uning imkoniyatlarini sub'yektiv baholashi va o'z faoliyati samaradorligiga ishonchliligi ham muhimdir. O'zining potentsiali, shu jumladan ijodiy qobiliyatini bilish insonni o'zini o'zi identifikatsiyalashga, ya'ni o'zi va qobiliyatlari to'g'risida etarli g'oyani shakllantirishga yordam beradi.

Shaxs ehtiyojlarini qondirish, o'z-o'zini realizatsiya qilishga o'tishga imkon beradi, bu insonning o'zining shaxsiy imkoniyatlarini maksimal darajada aniqlash va rivojlantirishga intilishi, shaxsning o'z faoliyati orqali o'z borlig'ini o'zgartirishi sifatida qaraladi. Mavzuni faoliyatga kiritish, shaxsning individual qobiliyatlarini faoliyatning mazmuni va shartlari tomonidan uni muvaffaqiyatli amalga oshirish nuqtai nazaridan qo'yiladigan talablar bilan o'zaro bog'liqligi bilan birga keladi.

Pedagogik faoliyatni o'zlashtirish jarayonida talaba oldida yangi vazifalar, kasbiy vaziyatlar, bo'lg'usi o'qituvchi shaxsini rivojlantirish uchun harakatlantiruvchi kuchlar rolini o'ynaydigan bir qator qarama-qarshiliklarning ko'rinishini belgilaydigan nostandart sharoitlarga duch keladi. Har bir shaxsiyat boshqalardan farq qiladi va o'ziga xosligini saqlashga intiladi, shuning uchun o'zini

o'zi identifikatsiya qilish insonning dunyoqarashi, uning jamiyatdagi xatti-harakatlari, shaxsiy rivojlanish va munosabatlar muammolari bilan chambarchas bog'liqdir.

Bo'lajak o'qituvchining shaxsini o'zini o'zi anglash va identifikatsiyalashning ma'nosi hayot yo'lini belgilashda, o'z faoliyati va muvaffaqiyatlarida aks ettirishda hosil bo'ladi. O'z-o'zini anglashning etishmasligi namoyon bo'lgan tashvish, umidsizlik, zerikish, hayotdan zavqlana olmaslik, abadiy ayb va uyat tuyg'ulari, bo'shliq tajribasi, mustaqillikning etishmasligi bilan namoyon bo'ladi. Dastlab inson o'zini o'zi anglash tendentsiyasiga ega, shuning uchun OTMning o'quv jarayonida ijodiy muhitni yaratish muhimdir, chunki bilimga bo'lgan yuqori ehtiyoj va ijodga intilish kelajak o'qituvchisi shaxsini o'z-o'zini anglashning o'zgarmas atributlari hisoblanadi.

Pedagogik tajribani boyitish va o'qituvchining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uning kasbiy malakasini oshirish uchun zaxira hisoblanadi. Shu munosabat bilan ijodiy muhitni, ya'ni bo'lajak o'qituvchi shaxsini maksimal darajada ijodiy rivojlantirish muhitini yaratish universitetning o'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy vakolatlarini shakllantirishning ikkinchi pedagogik shartidir. Ma'lumki, o'quv jarayoni yangi bilimlarni rivojlantirish vazifasini bajaradi, bu talabaning individual tajribasidan uzoq bo'lishi mumkin, shuning uchun universitetning o'quv jarayoni, agar u shaxsga tanlov erkinligi va ijodini ta'minlasa samarali bo'lishi mumkin.

Yangilikka moyillik, o'rganish istagi va o'zini o'zi yuqori baholash, o'ziga bo'lgan ishonch bilan birgalikda OTMning o'quv jarayonida ijodiy muhit yaratilishiga hissa qo'shadi, bu esa o'z navbatida talabalarning ijodiy qobiliyatlari va bilim mustaqilligini, mustaqilligini yuqori darajasiga erishishga qaratilgan. Ijodiy muhit o'quv jarayonida turli xil ochiq tipdagi ijodiy vazifalardan foydalanish (ya'ni bitta to'g'ri echim yo'qolganda), pedagogik vaziyatlarni va ijodiy faoliyat mahsulotlarini tahlil qilish, shuningdek o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini, quvonch hissiyotlarining ustunligini, paydo bo'lish qo'rquvining yo'qligini rag'batlantirish orqali yaratiladi.

Ta'limning faol va muammoli usullaridan foydalanish talabalarning yangi bilimlarni mustaqil ravishda kashf etishga bo'lgan munosabatini rag'batlantiradi, shu bilan birga o'zlarining ijodiy qobiliyatlariga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. Universitetning o'quv jarayonida ijodiy muhit yaratishning ahamiyati insonning kasbiy pedagogik faoliyatni samarali amalga oshirishga qodirligi va tayyorligi nazariy va amaliy jixatlar bilan belgilanadi.

O'qituvchiga kasbiy rivojlanishiga imkon beradigan potentsial holatning o'ziga xos xususiyati sifatida tayyorgarlik universitetning o'quv jarayonida shakllanadi va bo'lajak o'qituvchining o'zining tizimli bilimlari, ko'nikmalari va qobiliyatlarini sub'yektiv baholashi bilan belgilanadi. O'qituvchining kasbiy kompetentsiyasi o'z navbatida, shaxsning tarkibiy qismlaridan biri sifatida, uning shakllanishi va rivojlanishiga asoslanadi, bu shaxsning ijtimoiy va kasbiy yo'nalishi, shu jumladan o'qituvchining o'zaro munosabatlarga tayyorligi, kasbiy pedagogik faoliyatni samarali amalga oshirish uchun xizmat qiladi.

Boshqacha qilib aytganda, tayyorlik kelajakdagi o'qituvchining turli xil pedagogik muammolar va hayotiy vaziyatlarni mustaqil, samarali va ijodiy hal qilishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar tizimi bilan belgilanadi; talabalarimiz va o'zingiz uchun boshqalar bilan konstruktiv o'zaro aloqada yaxshiroq sharoitlar yaratish. Universitetning ta'lim jarayonida ijodiy muhit yaratishda o'qituvchi talabaning turli vaziyatlarda boshqa odamlar bilan o'zaro munosabatda bo'lish qobiliyatiga tayanadi, chunki aynan shu qobiliyatlar tufayli inson jamiyatdagi faoliyat

sub'ektiga aylanadi va kasbiy jihatlarida yuqori darajaga etadi. Binobarin, OTM o'quv jarayonida maxsus yaratilgan ijodiy muhit talabaning qobiliyatlarini rivojlantirishni belgilaydi.

OTMning o'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirish uchun pedagogik muammolarni hal qilish qobiliyati alohida ahamiyatga ega, chunki ular pedagogik faoliyatning asosini tashkil etadi. Ijodiy muhitni yaratish xususiyati o'quvchiga ularni hal qilishning ijodiy yo'llarini izlashni talab qiladigan nostandart, ijodiy pedagogik vazifalarni o'quv jarayoniga maksimal darajada kiritishdir. Har xil yo'nalishdagi pedagogik vazifalarni hal qilishning samaradorligi quyidagi mazmunli va maqsadli vazifalarni qamrab oladi: tahliliy, proektsion, diagnostika, prognostik; tashkiliy va protsessual, axborot va aloqa va pedagogik yo'nalish, operatsion va texnologik, ta'lim, safarbarlik, motivatsion, rag'batlantiruvchi, o'yin; nazorat qilish va bajarish, refleksiv kabi vazifalar o'qituvchining barcha bilim, ko'nikma va malakalarini safarbar qilishni talab qiladi.

Shunday qilib, turli xil pedagogik vazifalardan foydalanish va ularni hal qilishning turli xil yondashuvlari ta'limni ijodiy jarayon sifatida tavsiflaydi, chunki uning natijasi har doim sub'yektiv ravishda yangi, ya'ni inson sub'yektiv ijodiy mahsulotga ega bo'ladi. Ijodkorlik motiviga asoslangan, odatdagi xatti-harakatlarni yo'q qiladigan va yangilarini qabul qilishga hissa qo'shadigan o'rganishga bo'lgan intilish universitetning o'quv jarayonida ijodiy muhit yaratilishiga hissa qo'shadi va pedagogik fanlarning potentsialidan, faol o'qitishning turli xil shakl va usullaridan foydalangan holda o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirishga hissa qo'shadi, butun pedagogik muammolarni hal qiladi.

Metodikada aks ettirish - fikrlash yoki faoliyatni tahlil qilishni, ularga nisbatan tanqidiy munosabatni va insonga o'zi qaror qabul qilish imkoniyatini beradigan yangi narsalarni izlashni o'z ichiga olgan protsedura sifatida tushuniladi. Refleksiya nafaqat o'z faoliyati natijalarini, balki o'z kasbiy rivojlanish darajasini, shaxsiy yutuqlarini, pedagogik o'zaro munosabatlarni ongli ravishda boshqarish qobiliyati sifatida kasbiy va pedagogik faoliyatning samaradorligini belgilaydi, kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga hissa qo'shadi, o'qituvchining kasbiy kompetentsiyasining shakllanish darajasini belgilaydi.

OTMning o'quv jarayonida talabalarning reflektiv faoliyatini tashkil etish - bu kelajakdagi o'qituvchini o'z kasbiy faoliyatining sub'ekti sifatida rivojlantirishning eng muhim sharti, ushbu faoliyatga tayyorlikni rivojlantirish, shaxsning o'zini o'zi rivojlantirishining etakchi omili hisoblanadi. OTMning o'quv jarayonida talabalarni refleksiv faoliyatga undash o'qituvchining kasbiy kompetentsiyasining "refleksiv kompetensiya" kabi muhim tarkibiy qismini shakllantirish bilan bog'liq, bu esa murakkab ta'lim, bu refleksiv jarayonlarni eng samarali va etarli darajada amalga oshirishga imkon beradi, rivojlanish va o'z-o'zini rivojlantirishni ta'minlaydi, kasbiy faoliyatga ijodiy yondashishga yordam beradi, uning maksimal samaradorligi va samaradorligiga erishadi.

Refleksiya - bu inson faoliyatining sof individual makonidagi yopiq jarayon emas, balki insonning ijtimoiy munosabatlarni o'zlashtirish natijasidir, shuning uchun o'qituvchining kasbiy vakolatlarini rivojlantirish, avvalo, o'z-o'zini rivojlantirishning refleksivligi va motivatsion asoslariga, pedagogik faoliyatda ratsional va ijodkorlikni birlashtiradi. Shu bilan birga, o'qituvchining kasbiy kompetentsiyasi tarkibidagi aks ettirishni faqat nazorat qilish uchun kamaytirish kerak emas, chunki u V.A.Mizherikov va M.N.Ermolenkolar ko'rsatib o'tganidek "o'qituvchining nazariy faoliyatining o'ziga xos shakli, uning harakatlarini tushunish va tahlil qilishga qaratilgan; bu nafaqat o'qituvchining o'z shaxsiyati va faoliyati to'g'risidagi bilimi va tushunchasi, balki ta'lim jarayonining boshqa ishtirokchilari o'qituvchini qay darajada

tushunishini, uning shaxsiy xususiyatlarini, hissiy reaksiyalari va kasbiy qobiliyatlari imkoniyatlarini bilish » demakdir.[5, r. 77].

Shunday qilib, aks ettirish - bu nafaqat o'z faoliyati natijalarini, balki o'z kasbiy rivojlanish darajasi, o'qituvchilik kasbi uchun ijodkorlik, tashabbuskorlik, muloqot va dialogga e'tibor berish kabi muhim fazilatlarni shakllantirishdagi shaxsiy yutuqlarini ongli ravishda boshqarish qobiliyatidir. O'zining kasbiy mahoratini oshirishga intilayotgan zamonaviy vakolatli o'qituvchi, vazifalarni aniqlash va belgilash uchun refleksiv qobiliyatga, shuningdek, turli xil refleksiv qobiliyatlarga ega bo'lishi kerak (o'z faoliyatini, o'quv qo'llanmalarini, ta'lim va taraqqiyotini baholash, pedagogik g'oyalar kontseptsiyasi va amalga oshirilish nisbati, kelajakdagi faoliyatni loyihalashtirish va hk). .

Refleksiya ijodiy xarakterga ega va ijtimoiy va axborot yangiliklari bilan chambarchas bog'liq bo'lgan pedagogik faoliyat uchun ayniqsa muhimdir. Refleksiv faoliyatni rag'batlantirish kelajakdagi o'qituvchining o'z-o'zini tarbiyalashga, o'zini o'zi takomillashtirishga bo'lgan ehtiyojini rivojlantirishning ichki stimullariga bevosita ta'sir qiladi va o'qituvchining yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyasi bilan chambarchas bog'liqdir. Refleksivlik o'zini o'zi bilish, o'zini o'zi qadrlash, o'zini tuta bilish, tinglashda namoyon bo'ladi.

Oliy ta'lim muassasasi o'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirishning navbatdagi sharti - bu ta'lim jarayonining dialoglashuvi. Ushbu shartning ahamiyati shundan iboratki, shaxsiyat shaxsning dialogdagi namoyon bo'lishidir, shuning uchun universitetning o'quv jarayoni sub'ektlarining dialogik xususiyati o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish jarayonining pedagogik faoliyati sifati va samaradorligini belgilaydi. Dialog - bu sub'ekt-sub'ekt munosabatlari asosida vujudga keladigan, har bir o'quvchi o'qituvchi tomonidan o'ziga xosligi va o'ziga xosligi bilan ajralib turadigan o'ziga xos ta'lim holati (muhiti) tushuniladi.

Dialog, o'z navbatida, ta'lim muhitidagi o'zgarishlarning mohiyati va mohiyatini tartibga soluvchi o'ziga xos universal printsip sifatida ishlaydi. Gumanitar va gumanistik paradigmada ishlaydigan o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish uchun ta'lim maydonini dialoglashtirishning muhimligini bir qator mualliflar ta'kidlaydilar (B.V.Avvo, S.V.Belova va boshqalar), o'qituvchining kasbiy malakasini "uning nazariy va amaliy tayyorgarligining birligi" deb hisoblashadi.[4. r.312].

Talabaning boshqalar bilan konstruktiv aloqalarni o'rnatish va uning yaxlitligini yaratish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan dialogik pedagogik tadbirlarni amalga oshirishga. "Shu nuqta nazardan, o'quvchining shaxsiyati va o'zi bilan pedagogik tizim muallifi sifatida o'zaro munosabatlarning amaliy ko'nikmalarini nazarda tutadigan dialogik kompetensiyani ta'kidlash maqsadga muvofiqdir.

O'quvchining shaxsiyati bilan dialogik o'zaro munosabatlar sharoitida o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi ta'lim maqsadlarini aniq pedagogik vazifalarga aylantirish qobiliyatini, dialogik ta'limga mos ravishda pedagogik tizimni qurish qobiliyatini o'z ichiga oladi. o'quv jarayoni; muloqot uchun bo'sh joy yaratish qobiliyati va nihoyat, o'zi bilan muloqotda bo'lish qobiliyati, o'z pedagogik mahoratini rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar ochadi.

O'qituvchi dialogni olib borish jarayonida talaba shaxsiyatiga zaruriy ta'sirni o'zining "men-kontseptsiyasi"ni o'rganish tajribasi, hamdardlik, bag'rikenglik, o'zini o'zi bilish tajribasi (shaxsning o'zini o'zi anglash elementi sifatida), konstruktivlik, moslik (boshqalar bilan o'zaro aloqada bo'lish tajribasi), refleksivlik orqali amalga oshiradi. Oliy ta'lim muassasasi o'quv

jarayonining dialogi-maqсадli munosabatlarning ochiqligi, muammolar echimini birgalikda izlash, bir-birining huquq va erkinliklarini tan olish asosida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlarning ma'lum tizimini ta'minlaydigan dialogli pedagogik faoliyat bilan tavsiflanadi.

"O'qituvchi-talaba" tizimidagi kommunikativ aloqalar dialogining darajasi o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirish jarayonida uyushgan muloqot va tajriba almashishning ulkan rolini ko'rsatuvchi omil bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirish uchun sanab o'tilgan pedagogik shartlarni amalga oshirish o'qituvchining qiziqishlari, qobiliyatlari, imkoniyatlarini hisobga olgan holda uning shaxsiyatining ijodiy salohiyatini ochib berishga va mavzu pozitsiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

Bularning barchasi universitetning o'quv jarayonida o'qituvchining kasbiy malakasini samarali shakllantirish uchun poydevor yaratadi, shuningdek, yangi bilimlarni egallashning turli usullarini o'zlashtirish imkoniyatini yaratadi. O'qituvchi zaruriy bilim va ko'nikmalarni amalga qo'llashni talab qiladigan muammolarni mustaqil hal qilish orqaligina kasbiy kompetensiyani egallashi mumkin.

O'qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish usuli- bu motivatsion maydon, universal ko'nikmalar va mustaqil harakatga tayyorlikni shakllantirishni ta'minlaydigan professional pedagogik faoliyat. Shu bilan birga, bilim fonda yo'qolmaydi, u o'z-o'zidan ahamiyatli emas, balki faoliyat va qaror qabul qilish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Каримова, М., & Тоджиев, Х. (2021). Ўқув жараёнини технологик ташкил этиш хусусиятлари. *Общество и инновации*, 2(8/S), 227-233.
2. Каримова, М. (2021). Мутахассисни касбий тайёрлаш жараёнини моделлаштириш. *Общество и инновации*, 2(8/S), 274-282.
3. Karimova, M. O., & Saidullaeva, A. R. (2020). Pedagogical basis of the use of universal and national values in the spiritual and moral education of children in the family. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(7), 8547-8555.
4. Karimova, M., & Tuychieva, R. (2019). THE PEDAGOGICAL BASICS OF TRAINING STUDENTS FOR PROFESSIONAL, MORAL AND EDUCATIONAL FUNCTION. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(10), 311-317.
5. Мусурмонова О. Узлуксиз таълим тизимида ўқитувчиларни касбий педагогик компетентлигини ривожлантириш муаммолари ва истиқболлари. Республика илмий-амалий анжуман материаллари Тошкент Низомий номидаги ТДПУ 2013й. 112-118 б.
6. Мажитова Ш. Инновационные педагогические технологии используемые в подготовке будущих учителей. Халқ таълими-Тошкент 2006 77.
7. Najmiddinova.N.Y. Kollej talabalarida amaliy tayyorgarlikni shakllantirish metodikasini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish. 13.00.05- Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi. Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori dissertatsiyasi.-T., 2018. -59-60-b.

8. Rafikova, D., Karimova, M., Yuldasheva, N., Oltmisheva, N., Rustamova, N., & Sodikov, U. (2023, June). Preparing to innovative activity: Problem solving. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2789, No. 1). AIP Publishing.

9. Rafiqova.D.K. Amaliy ta'lim va faoliyatiy yondashuv - talabalarning amaliy tayyorgarligini takomillashtirishning muhim omili sifatida// MUALLIM 1 MAXSUS SON ISSN: 2181-0850 TOSHKENT-2022 62-69 b.